

РОЗДІЛ 8. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

НОВАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ NOVATIONS IN THE TAX OF BUSINESS ACTIVITIES

УДК 336.2:334

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct49-45>**Капелюшна Т.В.**

к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Державний університет телекомунікацій

Дименко Р.А.

д.е.н., доцент кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін
Університет банківської справи

Пильнова В.П.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Державний університет телекомунікацій

Kapeliushna Tetiana

State University of Telecommunications

Dymenko Ruslan

Banking Institute of the NBU

Banking University

Pylnova Valentina

State University of Telecommunications

У статті досліджуються податкові новації у підприємстві та визначається їх вплив на економічний розвиток країни. Визначено, що маневрування податковими ставками, пільгами, змінами умов оподаткування, зміною різних видів податків держава створює умови для пришвидшення розвитку певних галузей, територій, виробництв, підприємств і головним чином сприяє розвитку підприємництва. Виокремлено основні податки, які найбільшою мірою чинять вплив на розвиток підприємництва. Розглянуто основні державні програми для підтримки суб'єктів підприємництва, а також прийняті закони для спрощення сплати податків підприємцями в умовах пандемії. Відзначено, що нововведення в оподаткуванні підприємницької діяльності все ще не забезпечили належного поліпшення бізнес-клімату та підвищення ефективності підприємництва. Наголошено на необхідності вдосконалення в Україні системи оподаткування суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: податки, податкова система, підприємство, розвиток підприємництва, оподаткування суб'єктів підприємництва, підприємницька діяльність.

В статье исследуются налоговые новации в предпринимательстве и опреде-

ляется их влияние на экономическое развитие страны. Определено, что маневрирование налоговыми ставками, льготами, условиями налогообложения государство создает условия для ускорения развития определенных отраслей, территорий, производств, предприятий и главным образом способствует развитию предпринимательства. Выделены основные налоги, которые в наибольшей степени оказывают влияние на развитие предпринимательства. Рассмотрены программы поддержки субъектов предпринимательства, а также законы по упрощению уплаты налогов предпринимателями в условиях пандемии. Отмечено, что нововведения в налогообложении предпринимательской деятельности не обеспечили надлежащего улучшения бизнес-климата для предпринимательства. Отмечена необходимость совершенствования в Украине системы налогообложения субъектов предпринимательства.

Ключевые слова: налоги, налоговая система, предпринимательство, развитие предпринимательства, налогообложение субъектов предпринимательства, предпринимательская деятельность.

This article explores tax innovations in entrepreneurship. Their impact on the country's economic development is determined. It was revealed that the incentive for the development of entrepreneurial activity is the system of lending, financing, insurance and taxation. The taxation system is highlighted as the most significant. It has been determined that maneuvering tax rates, benefits, changes in taxation conditions, changes in various types of taxes, the state creates conditions for accelerating the development of certain industries, territories, industries, enterprises. It also contributes to the development of entrepreneurship. Demonstrated how the number of taxes that have been levied to the budget has changed since the independence of our country. There is a positive trend in tax revenues to the budget with a decrease in their number. This is also confirmed by the analysis of data on tax receipts for the period five years. The main taxes, which have the greatest impact on the development of entrepreneurship, are highlighted. It is noted that ensuring a stable increase in budget revenues without increasing tax rates, possibly by stimulating the development of entrepreneurship. This was achieved by improving the taxation system, which took place recently. This statement is confirmed by the analysis of determining the place of Ukraine in the well-known worldwide rating "Paying taxes" and in the rating of doing business "Doing Business" (both improved during the study period). The main state programs to support business entities are considered and laws to make it easier for entrepreneurs to pay taxes in the face of the SARS-CoV-2 coronavirus pandemic. It is noted that innovations in the taxation of business activities have not yet ensured the proper improvement in the business climate and increased efficiency of entrepreneurship. The need to improve the taxation system of business entities and the taxation system in general in Ukraine is noted. What can be achieved by using the experience of those countries that have achieved high results in matters of taxation of business activities.

Key words: taxes, tax system, entrepreneurship, entrepreneurship development, taxation of business entities, entrepreneurial activity.

Постановка проблеми. Підприємство є важливим суб'єктом фінансових відносин, що забезпечує господарський кругообіг, який сприяє безперервному руху товарів, послуг, ресурсів, що в свою чергу продукує обіг грошей (доходів, витрат), частина яких відчувається до бюджету у вигляді податків для нормального функціонування держави та надання трансфертів, соціальних гарантій населенню. Тому господарюючі суб'єкти оперативно реагують на зміни у фіскальній сфері, збільшуючи або зменшуючи кількість робочих місць, обсяги виробленої і реалізованої продукції тощо. Актуалізується питання удосконалення системи оподаткування з метою стимулювання розвитку

підприємницької діяльності як провідника, що покращує соціально-економічне та макроекономічні показники країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань, що стосуються ефективності оподаткування суб'єктів підприємництва присвячені наукові доробки вчених: С. Теслі, В. Мельника, Л. Олейнікової, Н. Шалімової, Г. Кузьменко, М. Слатвінської, Д. Нікитенко, О. Калмикова, Дж. Фрідмана. У працях аналізуються та критично осмислюються питання системи оподаткування в цілому, також акцентується увага на вагомості створення умов для поживлення розвитку підприємництва через податковий інструмент. Однак,

доцільним є поглиблення досліджень даної проблематики з урахуванням мінливості середовища та нормативно-правових змін, пов'язаних з реформуванням у всіх сферах. Зокрема, потребують виокремлення податкові зміни у підприємницькій діяльності, що позитивно позначаються на макроекономічних показниках країни.

Постановка завдання. Дана праця присвячена дослідженню податкових новацій у підприємницькій діяльності та визначення їх впливу на її розвиток.

Виклад основного матеріалу дослідження. В підприємницькому секторі економіки створюється значна частина національних ресурсів, а його стан чинить вплив на інвестиційну привабливість країни, залучення як зовнішніх, так і внутрішніх інвестицій. Крім того, активний розвиток підприємництва сприяє створенню нових підприємств, а отже й збільшенню робочих місць. На думку Дж. Фрідмана, бізнес асоціюється з підприємництвом, економічним зростанням і створенням робочих місць [16, с. 13]. Беручи до уваги висловлювання науковця, можна сказати, що розвиток підприємництва є основою розбудови сучасної економіки та основним джерелом робочих місць, благодатним підґрунтям для бізнесових ідей. З одного боку підприємництво стимулює її перебудову, формує нову соціальну верству підприємців-власників, створює додаткові робочі місця, сприяє свободі ринкового вибору, забезпечує швидку окупність витрат, насичує ринок споживчими товарами або послугами, і з іншого - це динамічна і гнучка форма господарювання, яка характеризується високою мобільною здатністю, сприяє зменшенню монополізму та активізує інноваційні процеси.

На розвиток підприємницької діяльності впливає система кредитування, фінансування, страхування, оподаткування, а також можливість залучення виробничих ресурсів.

Одним із вагомих важелів впливу на розвиток підприємництва є саме оподаткування, представимо наочно схему важелів впливу на розвиток

підприємництва з виділенням в ній, як доміанти, саме оподаткування (рис. 1).

Податок, маючи економіко-правову природу, стає універсальним інструментом реалізації завдань держави і, в частині розвитку підприємництва.

Науковець М. Слатвінська розглядає фіскальну політику як складову фінансової і зазначає що це: «комплекс заходів, за допомогою яких відбувається регулювання податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів і внесків до позабюджетних державних цільових фондів та відповідних видатків з них для забезпечення повної зайнятості, стабільності цін, ефективного фінансування суспільно необхідних видатків, спрямованих на підвищення конкурентоздатності економіки та стимулювання соціально-економічного зростання, а також вплив держави на економічну кон'юнктуру шляхом застосування широкого арсеналу фіскальних інструментів, засобів, методів (що мають відповідати ідеології розвитку суспільства), які діють через національну фінансову систему країни» [1, с. 58]. Тоді як Д. Нікитенко надає визначення фіскальної політики акцентуючи увагу на необхідності узгодження інтересів суб'єктів підприємницької діяльності. А саме, як «систему заходів органів влади щодо оптимізації податкових надходжень та державних видатків для вирішення стратегічних завдань, які стоять перед державою та відповідають конкретним історичним умовам на засадах узгодження державних інтересів та економічних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності» [2, с. 7].

Більшість науковців прийшли до загального знаменника, що потрібно всіляко підтримувати розвиток підприємництва через фіскальні інструменти. Так, О. Калмиков вбачає, що в результаті неузгодженості правових норм розуміння суб'єкта оподаткування, викликає непорозумілість у виборі відповідного режиму оподаткування для суб'єктів підприємництва, що негативно впливає на їх діяльність [3].

Досить цікавим є висловлювання О. Прімерової та Т. Буй щодо необхідності запровадження подат-

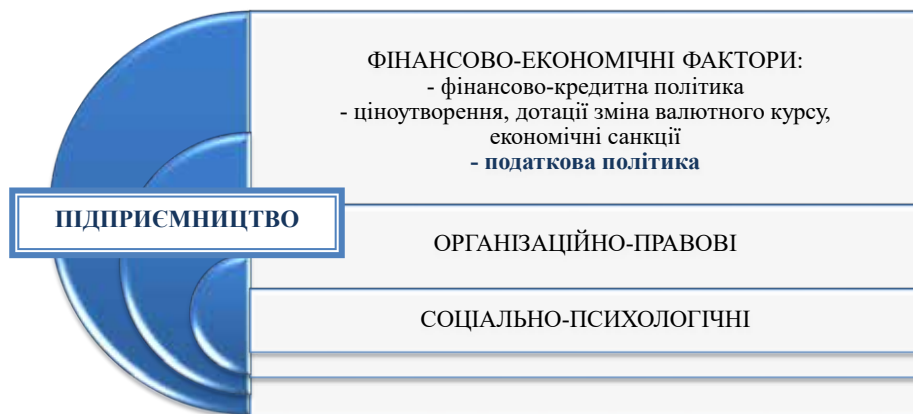

Рис. 1. Важелі впливу на розвиток підприємництва

Джерело: побудовано за даними [6]

кових канікул для новостворених суб'єктів малого бізнесу на термін від 2 до 5-ти років [4]. Л. Олейнікова вважає, що подальше реформування податкової системи має бути спрямовано на стимулювання притоку інвестицій з одночасним посиленням управління податковими ризиками, зокрема в сфері малого бізнесу [5]. У роботах С. Теслі зазначається, що необхідним є створення спеціалізованого законодавства для спрощеної системи оподаткування, яке б носило комплексний, всеохоплюючий та узгоджений характер, знову ж таки, щоб стимулювати розвиток підприємництва [6]. Для посилення рейтингу нашої країни у світовому економічному просторі в цілому та різних сферах зокрема (торгівельній, фінансовій, соціальній тощо), Н. Шалімова вважає за необхідне сформувати міцну внутрішню основу для розвитку, яку і забезпечує саме система оподаткування [7].

Отже, оподаткування суб'єктів підприємництва та зміни, які відбулися у сплаті ними податків останнім часом є наріжним питанням до розгляду, оскільки дозволяють визначити чи ефективні такі нововведення та, який задавати вектор руху в подальшому.

Застосовувати той чи інший інструмент оподаткування потрібно з урахуванням особливостей конкретного виду податку. В умовах ринкової економіки основними методами державного регулювання підприємницької діяльності є:

- оподаткування;
- фінансові, грошово-кредитні методи;
- ціноутворення.

Маневруванням податковими ставками, пільгами, змінами умов оподаткування, зміною різних видів податків держава створює умови для пришвидшення розвитку певних галузей, територій, виробництв, підприємств, сприяє розвитку підприємництва. Тобто, податкова система є досить істотним важелем впливу на підприємництво та економіку з метою розвитку її в необхідних напрямках.

В Україні існує дворівнева система оподаткування підприємств, організацій і фізичних осіб:

- перший рівень – загальнодержавні (обов'язкові платежі);
- другий – місцеві податки і збори (обов'язкові платежі).

За Податковим кодексом України на сьогодні налічується 7 загальнодержавних податків (податок на прибуток, податок на доходи фізичних осіб, податок на додану вартість, рента, екологічний податок, мито, акцизний податок), 2 місцевих податки (податок на майно, єдиний податок) і 2 місцевих збори (збір за місця для паркування транспортних засобів) [8].

З 1991 по 1996 роки в сукупності застосовувалося 16 загальнообов'язкових податків, зборів та обов'язкових платежів. Впродовж 1997–1999 рр. в Україні в складі податкової системи було 19 загаль-

нодержавних податків, місцевих податків – 2, місцевих зборів – 14 (усього 35 податків та зборів). До 2011 р до складу податкової системи України входили 42 платежі: 29 загальнодержавних та 14 місцевих податків і зборів. Зміна кількості податків, зборів та платежів, що стягувалися з часів незалежності України, наведена в таблиці 1. Така громіздка система податкових платежів вимагала значних матеріальних та часових часу.

Таблиця 1

Кількість податків, зборів та обов'язкових платежів впродовж 1991–2020 рр.

Роки	Кількість податків, зборів та обов'язкових платежів
1991–1996	16
1997–1999	35
1999–2011	42
2011–2014	22
2015 – по теперішній час	11

Джерело: складено за даними [8; 9]

Також підприємці, які працюють на загальній системі оподаткування, сплачують єдиний соціальний внесок (22%). За 2018 рік державною фіскальною службою України забезпечено надходження єдиного внеску до бюджету України на рівні 228 млрд. грн., що на 47,2 млрд. грн. перевищує суму сплати єдиного внеску за 2017 рік.

Податкове регулювання є наймобільнішою та, одночасно, найскладнішою частиною податкового менеджменту, адже включає систему економічних та організаційних заходів оперативного втручання у врегулювання господарських та фінансових взаємовідносин між платниками податків та державою, а також розподіл функцій щодо стягнення податків між різними рівнями державного управління.

Отже, приходимо до висновку, що між оподаткуванням та розвитком підприємництва існує тісний зв'язок, який, за результатами нашого дослідження можна пояснити так (рис. 2).

Аналіз даних щодо податкових надходжень до бюджету за 2015-2019 рр. демонструє, що найбільша частина доходів до бюджету отримується саме за рахунок функціонування суб'єктів підприємництва. За даними Держкомстату обсяг податкових надходжень до бюджету впродовж останніх п'яти років становив (табл. 2).

При цьому частка місцевих податків та зборів (де міститься єдиний податок) постійно збільшувалась з 4,69% у 2015 році до 6,33% у 2019 році. Також пропорційно до цього збільшувалася частка від надходжень податку на доходи фізичних осіб, з 17,36% у 2015 році до 24,31% у 2019 році. Такі тенденції у зміні обох показників свідчать про те, що показники оподаткування суб'єктів підприємництва у дохідній частині бюджету значно підви-

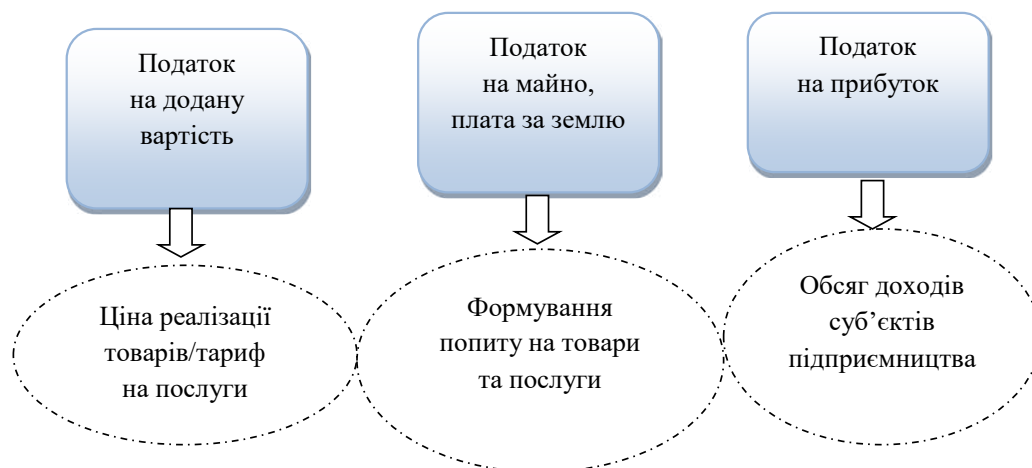

Рис. 2. Вплив податків на розвиток підприємництва

Джерело: побудовано авторами

щились. Також збільшилися показники податку на прибуток з 6,78% у 2015 році до 9,48% у 2019 році.

Збільшення частки податкових надходжень з податку на прибуток та інших показників, що розглянуті вище, є позитивною тенденцією та ґрунтовно впливає на економічні показники в цілому. Саме тому, для стимулювання розвитку підприємництва, державою було введено спеціальний податковий режим, а його система припускає тільки один вид податку: єдиний податок, який сплачується до місцевого бюджету.

Станом на сьогодні існує поділ на 4 податкових групи, які повинні виконувати наступні умови (табл. 3).

Слід зазначити, що граничні обсяги доходів по кожній із груп було збільшено до кінця 2020 року у зв'язку із пандемією, спричиненою SARS-CoV-2 з метою підтримки підприємців.

Забезпечення стабільного приросту доходів бюджету без збільшення податкових ставок, можливе саме за допомогою стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення системи оподаткування.

Так, за рахунок змін у оподаткуванні, які відбувалися впродовж останніх 29 років (з тенденцією до їх скорочення, введення спеціальних податкових режимів, зокрема спрощення податкового режиму провадження підприємницької діяльності) відбулося зростання обсягів податкових надходжень до бюджету (рис. 3).

За 2019 рік державною фіскальною службою забезпечено надходження до бюджету за єдиним податком у розмірі 33670 млн. грн., що теж є підтвердженням того, що запропонована система оподаткування підприємництва забезпечує приріст обсягів податкових надходжень.

Таблиця 2

Динаміка та структура обсягів податкових надходжень до бюджету за 2015–2019 рр.

Податки	2015		2016		2017		2018		2019	
	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %	Обсяг, млн. грн	Питома вага, %
Збір ПДВ	246 858	42.85	329 911	44.27	434 041	45.77	506 168	45.53	417 676	37.55
Податок на доходи фізичних осіб	99 983	17.36	138 782	18.62	185 686	19.58	226 771	20.40	270 474	24.31
Акцизний податок	70 795	12.29	101 751	13.65	121 449	12.81	137 726	12.39	148 032	13.31
Податок на прибуток підприємств	39 053	6.78	60 223	8.08	73 397	7.74	91 109	8.20	105 464	9.48
Місцеві податки і збори	27 041	4.69	42 261	5.67	53 282	5.62	58 902	5.30	70 380	6.33
Плата за користування надрами	38 008	6.60	40 781	5.47	44 979	4.74	43 852	3.94	56 063	5.04
Ввізне мито	39 881	6.92	20 001	2.68	23 898	2.52	28 077	2.53	30 201	2.71
Інше	14 421	2.50	11 476	1.54	11 487	1.21	19 031	1.71	14 135	1.27
Всього	576 040	100	745 186	100	948 219	100	1 111 636	100	1 112 425	100

Джерело: складено за даними [10]

Таблиця 3

Спрощена податкова система для підприємництва

Група 1-4 платників	1 Індивідуальний підприємець (ФОП)	2 Індивідуальний підприємець (ФОП)	3 Індивідуальний підприємець (ФОП; ЮО)	4 Індивідуальний підприємець (ФО; ЮО)
Наймані працівники, осіб	– 1-10	Необмежена	Необмежена	
Види діяльності	Роздрібна торгівля та послуги	Роздрібна торгівля та послуги	Усі види діяльності	Сільське господарство
Оборот, грн.	до 1000000*	до 5000000*	до 7000000*	Обмеження відсутні
Ставка податку	max до 10% прожиткового min	max до 20% min заробітних плат	для ФОП 3% від доходів, якщо сплачується ПДВ у інших випадках, 5% (якщо ПДВ не відраховується); Для юридичних осіб: 6%, якщо ПДВ відраховується, і 10%, якщо ні.	0,19 – 6,33 %

*граничні обсяги збільшено до кінця 2020 року

Джерело: складено авторами за даними [8; 9]

Крім того, Україна укріплює свої позиції у рейтингу ведення бізнесу. За даними The World Bank «Doing Business», починаючи з 2012 року зберігається стала тенденція до підвищення у рейтингу на декілька щаблів (у 2020 році Україна зайняла 64 позицію в порівнянні з 146 у 2010 році), табл. 4.

Для формування рейтингу Світовим банком використовуються 10 основних показників, одним із яких є саме оподаткування:

- реєстрації підприємства;
- отримання дозволу на будівництво;

- підключення до систем енергозабезпечення;
- реєстрації власності;
- отримання кредиту;
- захисту прав міноритарних інвесторів;
- оподаткування;
- міжнародної торгівлі;
- забезпечення виконання контрактів;
- вирішення проблем неплатоспроможності.

Однією із останніх вагомих новацій у сфері оподаткування підприємництва є підписання Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів

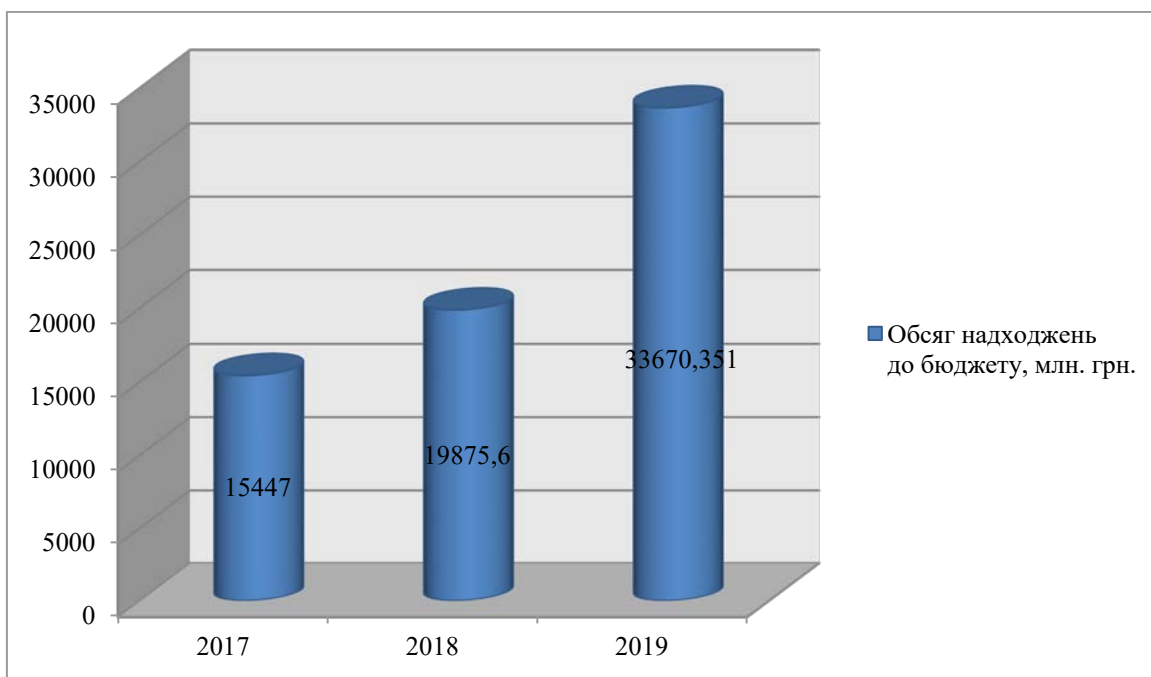

Рис. 3. Динаміка обсягів податкових надходжень до бюджету від сплати єдиного податку підприємцями

Джерело: складено авторами за даними [11]

Місце України у рейтингу «Doing Business»

Роки	Місце у рейтингу
2010	146
2011	147
2012	149
2013	137
2014	112
2015	96
2016	83
2017	80
2018	76
2019	71
2020	64

Джерело: складено автором за даними [12; 13]

України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, який націлений на сприяння зменшенню кількості випадково сплачених податків та спрощуватиме процес здійснення оплати податкових платежів [14].

Передбачається, що оплати (за виключення ПДВ, митних платежів, акцизного податку) здійснюватимуться на єдиний рахунок по сплаті податків і зборів.

Слід відмітити, що в умовах пандемії, що вирує на сьогодні світом, Кабінетом Міністрів України затверджено державну програму «Стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 роки» [17]. У програмі приділяється увага підтримці малого та середнього бізнесу, оскільки обмежувальні заходи призвели до повного або часткового призупинення підприємств, порушення логістичних зв'язків та ланцюгів поставок, скорочення попиту на певні групи товарів. З метою вирішення проблем запропоновано:

– оптимізацію податкового адміністрування, скасування звітності щодо сплати податків і зборів, які можуть бути обчислені за даними державних реєстрів, удосконалення податкового законодавства шляхом виправлення недоліків, що негативно впливають на бізнес та економіку держави в цілому;

– перегляд законодавства щодо фіскалізації розрахункових операцій з метою лібералізації підходу та з повноцінним впровадженням програмних реєстраторів розрахункових операцій (Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі і послуг; Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг»).

Також розглядається питання щодо скасування звітності зі сплати податків і зборів, які можуть бути обчислені за даними державних реєстрів (державних баз даних) або мають фіксовану ставку (наприклад звіт про сплату єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування для фізичних осіб-підприємців за відсутності найманих працівників тощо) [17].

Крім того, передбачено оптимізацію податкового адміністрування та статистичної звітності в частині: забезпечення можливості зареєструватися платником податку на додану вартість або обрати спрощену систему оподаткування одночасно із здійсненням державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності; визнання первинних документів недійсними виключно шля-

хом встановлення судом факту нездійснення господарської операції за позовом органу контролю; оптимізацію форм та періодичності державних статистичних спостережень, які подаються Держстату суб'єктами господарювання, шляхом часткової заміни їх на адміністративні дані, які надаються (можуть бути надані) державними органами/установами.

Беручи до уваги дані аудиторської компанії «PriceWaterHouseCoopers», а також дослідження Світового банку, в якому оцінюється простота сплати податків у 190 країнах світу, можна зробити висновок, що система оподаткування в Україні помітно удосконалилася, але все ще залишається недосконалою (у рейтингу «Paying taxes-2020» Україна посіла 65 місце, опустившись на 11 позицій у порівнянні з минулим роком) [15].

Втрата позицій Україною зумовлена, перш за все, активними діями інших держав, спрямованими на автоматизацію процесів та скорочення часу адміністрування податків, а також збільшенням фіскального навантаження на бізнес у нашій країні. Проте, незважаючи на всі ознаки економічної нестабільності, за підсумками рейтингу Україна увійшла до списку з десяти держав, що досягли якісного прогресу у поліпшенні умов для ведення бізнесу. Зокрема, у процесі вдосконалення умов ведення бізнесу відбулися позитивні зрушення в частині:

- зменшено контрольний тиск на бізнес;
- проводиться значна робота з підготовки законодавчих актів у сфері дерегуляції господарської діяльності, спрямованих на подальше покращання правового середовища бізнесу в Україні;
- скорочення кількості документів дозвільного характеру і видів ліцензування;
- удосконалюється сфера надання адміністративних послуг;
- спрощено процедури їхнього отримання.

Висновки з проведеного дослідження. Проаналізувавши чинну податкову систему України,

більшою мірою саме новації оподаткування підприємницької діяльності, стає зрозумілим, що є проблемні питання та недоліки над якими слід попрацювати та якнайшвидше осунути.

Зміни, що відбулися, поки що не забезпечили належного поліпшення бізнес-клімату та підвищення ефективності підприємництва. У цілому питання, пов'язані з доступом до фінансування, високим податковим навантаженням, корупцією, неефективністю державного управління та податкового регулювання, становлять найбільші перешкоди для розвитку підприємництва в Україні, мають системний та глибинний характер, що може призвести до погіршення за умови їх неусунення.

Вдосконалення системи оподаткування в Україні повинно вийти на перші щаблі. На сьогодні, коли в країні проводяться реформи, необхідно внести більш якісні коригування, щоб вдосконалити податкову систему. Для цього важливим є використання досвіду тих країн, які досягли високих результатів у питаннях оподаткування підприємницької діяльності та в системі оподаткування в цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Слатвінська М.О. Фіскальна політика: дискусійність наукових поглядів. *Вісник черкаського університету*. 2018. № 1. С. 53–61.
2. Нікітенко Д.В. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія. Київ : Знання України, 2008. 675 с.
3. Калміков О.В. Фінансово-кредитний механізм сприяння малому підприємству. *Економічний вісник університету*. 2015. Вип. 27(1). С. 173–178.
4. Примєрова О.К., Буй Т.Г. Податкове стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 9.
5. Олейнікова Л.Г. Комплексні реформи оподаткування суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні. *Вісник Запорізького національного університету*. 2019. Вип. 1. С. 99–102.
6. Тесля С.М. Ефективність спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2013. № 73. С. 175–184.
7. Шалімова Н.С. Розвиток підприємництва в Україні та вплив системи оподаткування на позицію України в міжнародних рейтингах. *Стратегія розвитку України*. 2017. № 1. С. 145–151.
8. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 02.11.2020).
9. Єдиний податок. *Taxer* : веб-сайт. URL: <https://taxer.ua/uk/kb/en> (дата звернення: 02.11.2020).
10. Бюджет України: податкові надходження. *Сайт CASE Україна* : веб-сайт. URL: <http://old.cost.ua/budget/revenue/> (дата звернення: 02.11.2020).
11. Звіт державної фіскальної служби України. *ДФСУ* : веб-сайт. URL: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf> (дата звернення: 02.11.2020).

12. Ease of doing business score and ease of doing business ranking: веб-сайт. URL: https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402_Ch06.pdf (дата звернення: 02.11.2020).

13. Doing Business 2020. Measuring Regulatory Quality and Efficiency : веб-сайт. URL: openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402_Ch06.pdf (дата звернення: 02.11.2020).

14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження єдиного рахунку для сплати податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 13.04.2020 № 559-IX / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-20#Text> (дата звернення: 02.11.2020).

15. Paying Taxes 2020 / World bank group : веб-сайт. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf> (дата звернення: 02.11.2020).

16. Freedman J. Small business taxation: Policy issues and the UK, in N Warren (ed) Taxing small business: Developing good tax policies. *Australian Tax Research Foundation*, Sydney, 2003. Pp. 13–44.

17. Державна програма стимулювання економіки для подолання негативних наслідків, спричинених обмежувальними заходами щодо запобігання виникненню і поширенню гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, на 2020–2022 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 травня 2020 р. № 534 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.11.2020).

REFERENCES:

1. Slatvinsjka M.O. (2018) Fiskaljna polityka: dyskusijnijstj naukovykh poghljadiv [Fiscal policy: discussion of scientific reviews]. *Visnyk Cherkasjkogho univertsytetu*, vol. 1, pp. 53–61.
2. Nikytenko D.V. (2008) Podatkova polityka Ukrainy: stan, problemy ta perspektvy: monohrafija [Tax policy of Ukraine: state, problems and prospects]. Kyiv: Znannja Ukrainy, 675 p.
3. Kalmikov O.V. (2015) Finansovo-kredytnyj mekhanizm spryannja malomu pidpryjemnyctvu [Financial and credit machanism of small business supporting]. *Ekonomicznyj visnyk univertsytetu*, vol. 27(1), pp. 173–178.
4. Primjerova O.K., Buj T.Gh. (2018) Podatkove stymuljuvannja rozvytku malogho pidpryjemnyctva v Ukraini [Tax stimulation of small-size business development in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, vol. 9.
5. Olejnikova L.Gh. (2019) Kompleksni reformy opodatkuvannja sub'ektiv malogho i serednjogho pidpryjemnyctva v Ukraini [Complex reforms of taxation of subsidiaries of small and medium-sized enterprises in Ukraine]. *Visnyk Zaporizjkogho nacionaljnogho univertsytetu*, vol. 1, pp. 99–102.
6. Teslja S.M. (2013) Efektivnistj sproshhenoji systemy opodatkuvannja sub'ektiv malogho pidpryjemnyctva v suchasnykh umovakh [The effectiveness of a simplified system of taxation of small businesses in modern conditions]. *Ekonomicznyj prostir*, vol. 73, pp. 175–184.
7. Shalimova N.S. (2017) Rozvytok pidpryjemnyctva v Ukraini ta vplyv systemy opodatkuvannja na pozy-

ciju Ukrainy v mizhnarodnykh rejtyngakh. Strateghija rozvytku Ukrainy [Development of entrepreneurship in Ukraine and impact of taxation on the position of Ukraine in the international ratings], vol. 1, pp. 145–151.

8. Podatkovyj kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 r. № 2755-VI / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (accessed 02 November 2020).

9. Jedynyj podatok. Taxer. Available at: <https://taxer.ua/uk/kb/en> (accessed 02 November 2020).

10. Bjudzhet Ukrainy: podatkovy nadkhodzhennja. Sajt CASE Ukrainy. Available at: <http://old.cost.ua/budget/revenue/> (accessed 02 November 2020).

11. Zvit derzhavnoji fiskalnoji sluzhby Ukrainy. DFSU. Available at: <http://sfs.gov.ua/data/files/240396.pdf> (accessed 02 November 2020).

12. Ease of doing business score and ease of doing business ranking: veb-sajt. Available at: https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402_Ch06.pdf (accessed 02 November 2020).

13. Doing Business 2020. Measuring Regulatory Quality and Efficiency. Available at: openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402_Ch06.pdf (accessed 02 November 2020).

14. Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shhodo zaprovadzhennja jedynogho rakhunku dlja splaty podatkov i zboriv, jedynogho vnesku na zaghaljnoobov'jazkove derzhavne socialjne strakhuvannja: Zakon Ukrainy vid 13.04.2020 № 559-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/559-20#Text> (accessed 02 November 2020).

15. Paying Taxes 2020 / World bank group. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc-paying-taxes-2020.pdf> (accessed 02 November 2020).

16. Freedman J. Small business taxation: Policy issues and the UK, in N Warren (ed) Taxing small business: Developing good tax policies. Australian Tax Research Foundation, Sydney, 2003, pp. 13–44.

17. Derzhavna prohrama stymuljuvannja ekonomiky dlja podolannja neghatyvnykh naslidkiv, sprychynenykh obmezhuvaljnymy zakhodamy shhodo zapobighannja vynyknennju i poshyrennju ghostroji respiratornoji khvoroby COVID-19, sprychynenoji koronavirusom SARS-CoV-2, na 2020–2022 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27 travnja 2020 r. № 534 / Kabinet Ministriv Ukrainy. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/534-2020-%D0%BF#Text> (accessed 02 November 2020).